

Karel Havlíček Borovský – epigramy

Jehly, špičky, sochory a kůly
stesal, skoval, zostřil, sebral kvůli
vojně s hloupostí a zlobou místo šavel
Borovský Havel

CÍRKVI

Z historie literatury české
Českých knížek hubitelé lití:
plesnivina, moli, jezoviti.

Selský

Farář dělá z chleba a vína
pro duše selské
tělo a krev:
sedlák dělá tělem a krví
pro tělo kněžské
víno a chléb.

Demonstratio miraculorum

(Důkaz zázraků)
Div-li, že pět chlebů, dvě rybice
nasytily lidstva na tisíce:
vždyť pak dodnes ještě tyto divy
tolik tisíc černých pánů živí.

Etymologický

Jezovit pochází spíše
od ježka než od Ježíše.

Talenty

Pavlu hůř a Petru líp,
ticho, závist, ticho!
Kacířům dal pánbůh vtip,
svaté církvi břicho.

KRÁLI

Demokratický

Nechod', Vašku, s pány na led,
mnohý příklad máme, že pán sklouzne a
sedlák si
za něj nohu zláme.

Ruská konstitucí

Odjakživa dovoluje
ruský cár velmožům
míti třeba tisíc duší,
jenom žádný rozum.

VLASTI

Velmi mnohým českým básníkům

Věčná vaše píseň: „Jaká slast
milovati českou vlast!“ –
Má-li však mít z vaší lásky zisku,
nedávejte písni své do tisku.

Etymologický

Odkud vzalo – zkuším žáky –
jméno Rakous počátek? –
„Od raků, neb oni taky
chodí pořád nazpátek!“

Oznámení (Z ruských novin)

V Evropě se ztratil
před dvěma sty lety – český král,
žádá se uctivě,
by ho, kdo ho najde, - odevzdal
v Petěrburgu Mikuláši císaři,
dá mu za to bečku kaviáru.

MÚZÁM

Verba docent, exempla trahunt

(Slova poučují, příklady táhnou)
„Co sám nerad, nečiň jinému!“
žáku pravil kantor kdesi,
třepaje ho za pačesy.

Skeptická modlitba

Bože milý!
Jsi-li?!
Chraň duši mou!
Mám-li jakou?!

SVĚTU

Mládencům a pannám

Pokud' je móda v šose, v čepici,
módníkům darmo kázat nechci.
Však ono jich pak nechá módy dost,
až bude v módě rozum, poctivost.

Vtip a břich

Ztloustl Kuba jakou soudek,
dal mu bůh dobrý žaludek:
kdyby mu byl bůh dal vtip,
byl by suchý jako šíp.

HAVLÍČEK BOROVSÝ, Karel. *Stokrát plivni do moře*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1990, 319 p. ISBN 80-202-0208-0.

- 1) Co je to epigram?
- 2) Čím Havlíček bojuje místo šavle?
- 3) Proti čemu bojuje?
- 4) Co vše kritizuje? Ke komu směřují?
- 5) Co ničí české knížky?
- 6) Kterou náboženskou skupinu kritizuje nejvíce?
- 7) Bude někdy v módě rozum a poctivost?
- 8) Který umělecký směr Havlíček reprezentuje?
- 9) Kde své epigramy zveřejňoval?
- 10) Mají v dnešní době Havlíčkovy epigramy ještě aktuální platnost?

Řešení:

- 1) Krátká satirická báseň s kritickým, satirickým nebo humorným obsahem.
- 2) Slovy.
- 3) Proti hlouposti a obecně proti nepravostem, nespravedlnosti světa.
- 4) Vše; církvi, králi, vlasti, múzám, světu.
- 5) Plíseň, moli a jezuité (míněn páter Koniáš).
- 6) Jezuity.
- 7) Ne.
- 8) Realismus.
- 9) V novinách a časopise.
- 10) Ano, např. Mládencům a pannám, Verba docent, exempla trahunt...